Uimhir Lárionaid

71	

Uimhir Iarrthóra

Rewarding Learning

General Certificate of Secondary Education
2008–2009

Eolaíocht: Teastas Dúbailte (Modúlach)

Orgánaigh Bheo agus Próisis na Beatha
Triail Deireadh Modúil
Ardsraith

A

[GDA02]

DÉ CÉADAOIN 20 BEALTAINE 2009, MAIDIN

AM

45 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa cheistpháipéar seo.
Freagair **gach ceann** de na **trí** cheist **déag**.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 50 an marc iomlán don pháipéar seo.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	**Marcanna**
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	

Marc Iomlán	

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

1 Tugann an tábla thíos faisnéis ar bhásanna de dheasca ailse scamhóg agus ar leibhéil de chaitheamh toitíní.

Leibhéal de chaitheamh toitíní	Básanna de dheasca ailse scamhóg in aghaidh na bliana/100 000 duine
Ní chaitear toitíní	2
Éadrom	48
Measartha	85
Trom	172

(a) Cuir síos ar an treocht a léiríonn na torthaí seo é.

____

____ [1]

(b) Fuair daoine nach gcaitheann toitíní bás le hailse scamhóg. Cén fáth, dar leat?

____ [1]

(c) Ainmnigh an ceimiceán i ndeatach toitíní a laghdaíonn ar chumas an choirp ocsaigin a iompar agus mínigh an dóigh a ndéanann sé é seo.

____

____ [2]

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

2 Taispeánann an léaráid cill phlanda shainfheidmeach.

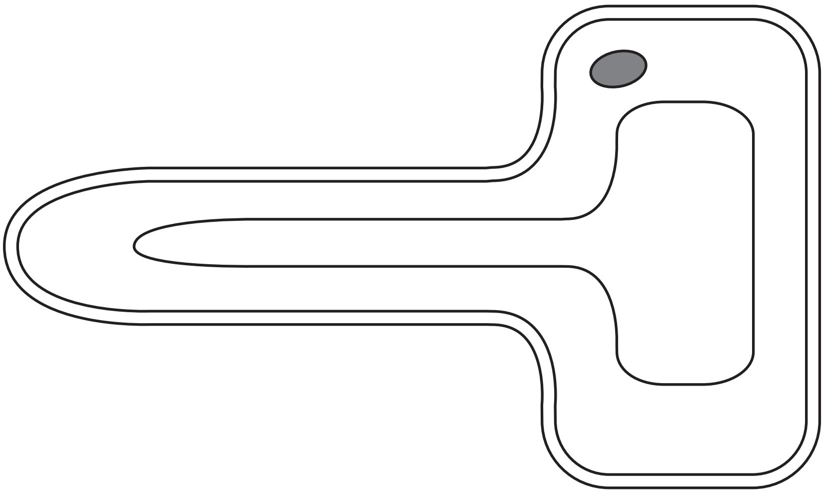

(a) Ainmnigh an tíopa cille a thaispeántar.

____ [1]

(b) Má chuirtear cill in uisce íon, mínigh cad chuige a ngluaisfidh uisce isteach sa chill.

____

____

____ [2]

(c) Ainmnigh an cineál struchtúir a bheadh i gcill phailise i nduilleog, ach nach bhfuil sa chill thuas.

____ [1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

3 Anseo thíos tá léaráid den chóras imshruthaithe daonna.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

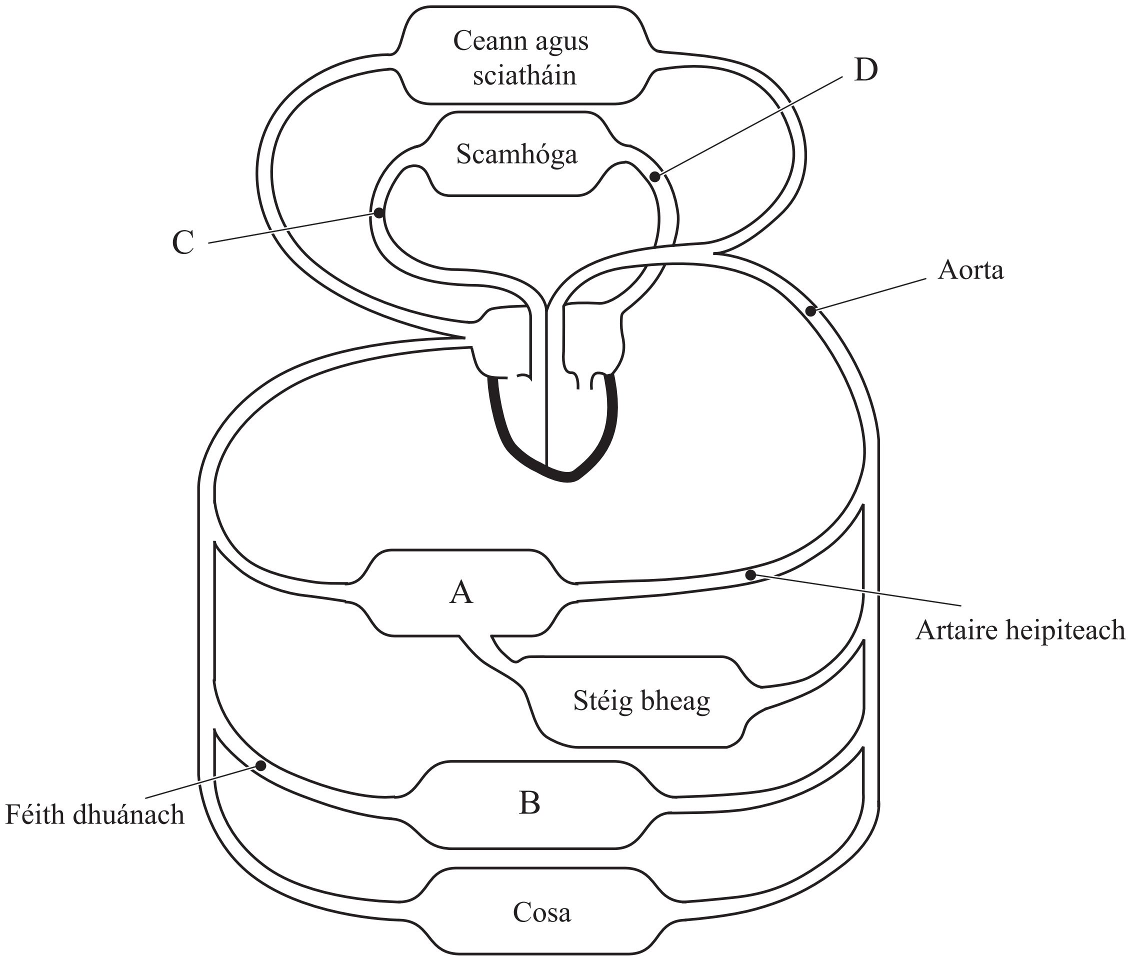

(a) Úsáid an léaráid leis na horgáin A agus B a ainmniú.

A ____

B ____ [2]

(b) Luaigh difear **amháin** i gcomhshuíomh na fola idir fuileadán C agus fuileadán D.

____ [1]

(c) Imshruthú dúbailte atá sa chóras imshruthaithe daonna. Úsáid an léaráid lena thaispeáint cad é is 'imshruthú dúbailte' ann.

____

____ [1]

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

4 Agus dálaí teo ann, bíonn an corp ag iarraidh teas a chailleadh.

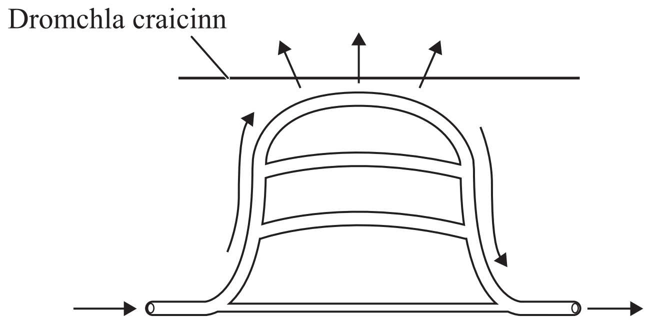

An léaráid agus do chuid eolais féin in úsáid, mínigh an dóigh a spreagtar cailleadh teasa faoi dhálaí teo.

____

____

____

____ [3]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

5 **(a)** Nuair a théann miocrób eachtrannach isteach sa chorp trí ghearradh, freagraíonn an corp tríd an mhiocrób a scriosadh. Mínigh an dóigh a dtarlaíonn seo.

____

____

____

____

____

____ [4]

(b) Ainmnigh an cineál miocróib is cúis leis na galair seo a leanas:

Nimhiú bia salmonella ______________________________

Borrphéist choise ______________________________ [2]

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

6 Tá 3 néarón i gceist le stua athfhillteach.

(a) Ainmnigh an néarón a iompraíonn an ríog ón ghabhdóir.

____ [1]

(b) Luaigh difear amháin idir gníomhú athfhillteach agus gníomhú deonach.

____ [1]

(c) Luaigh buntáiste a bhaineann le gníomhuithe athfhillteacha.

____ [1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

7 Rinne dalta turgnamh le hathruithe ar mhéid na dé-ocsaíde carbóin in uisce locháin a fhiosrú.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Taispeánann an léaráid na torthaí i ndiaidh uair an chloig faoi sholas geal.

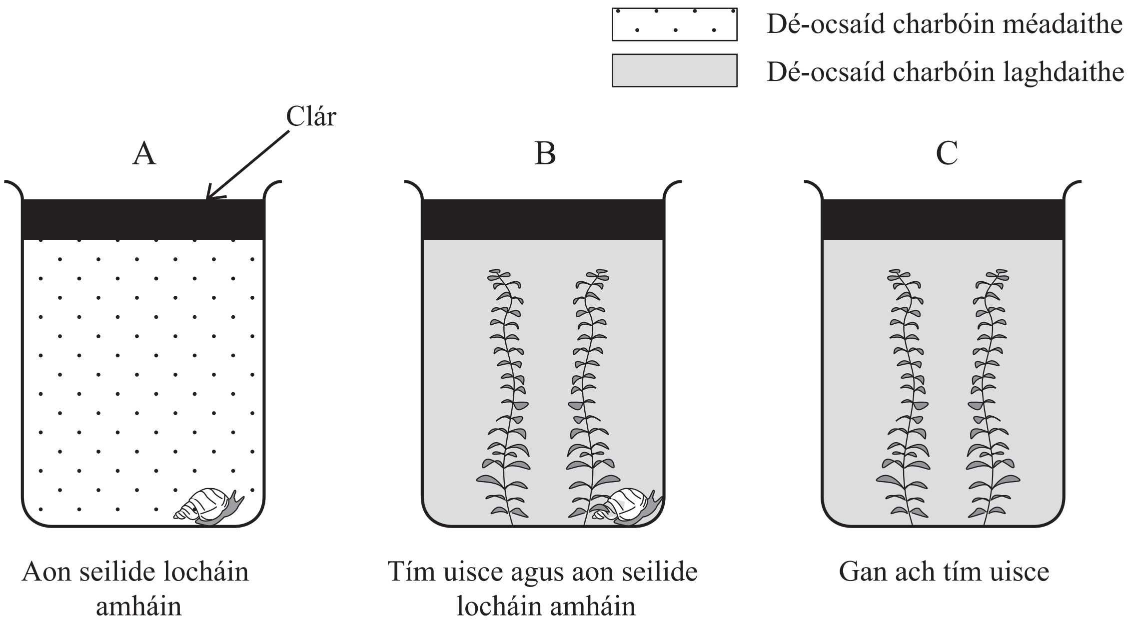

(a) Cén t-eascra nó cé na heascraí ina bhfuil riospráid ag tarlú?

____ [1]

(b) Mínigh na torthaí d'eascra B.

____

____

____

____ [2]

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

8 **(a)** Is trí iompar gníomhach agus idirleathadh a ionghabhálann plandaí substaintí. Luaigh dhá dhóigh a bhfuil iompar gníomhach difriúil le hidirleathadh.

1. ____

____

2. ____

____ [2]

(b) Má chailleann planda barraíocht uisce trí thrasghalú, druidfidh stómaí sna duilleoga le caillteanas breise uisce a chosc. Laghdófar ar tháirgeacht bairr mar gheall air seo. Mínigh cad chuige.

____

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

9 Taispeánann an ghraf an éifeacht a bhíonn ag méideanna difriúla de leasachán nítrigine ar tháirgeacht gránbhairr i ngort.

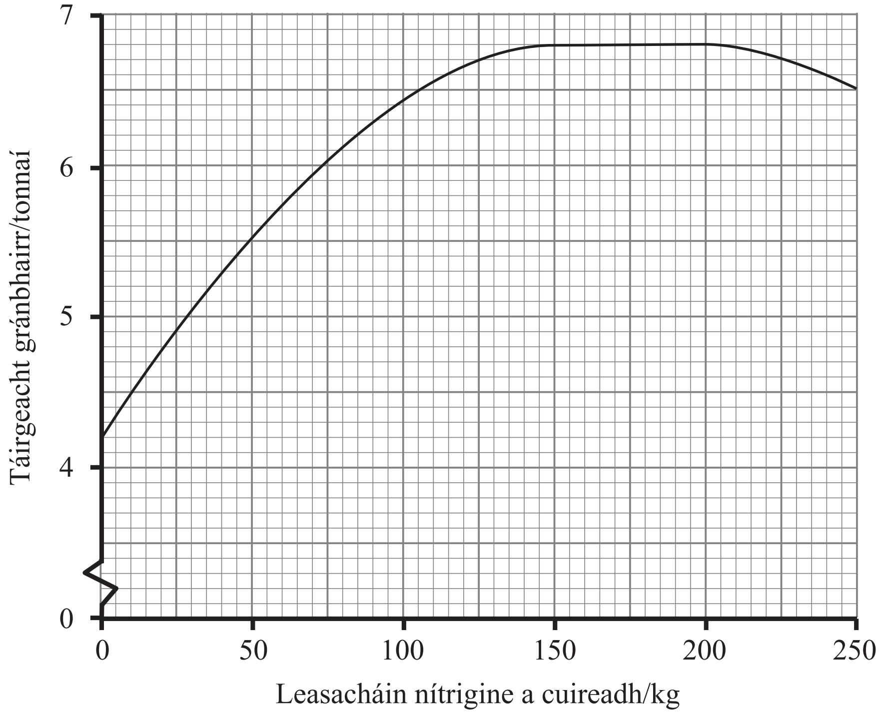

(a) **(i)** Ón ghraf, luaigh an leibhéal is cuí de leasachán nítrigine.

____ [1]

(ii) Bíonn táirgeacht gránbhairr ann, fiú, nuair nach bhfuil aon leasachán nítrigine curtha leis an bharr. Mínigh cad chuige.

____

____ [1]

(b) Cad é foirm na nítrigine a n-ionghabhálann na fréamhacha plandaí ón ithir í?

____ [1]

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

10 I dturgnamh ar ghníomhú na heinsíme amaláis, mheasc dalta toirteanna cothroma de thuaslagán einsíme agus stáirse. Thomhais sé an méid maltóis (táirge) le linn dhá thurgnamh ar leith, ceann amháin ag 18 °C, agus an ceann eile ag 25 °C.

Taispeántar na torthaí ar an ghraf.

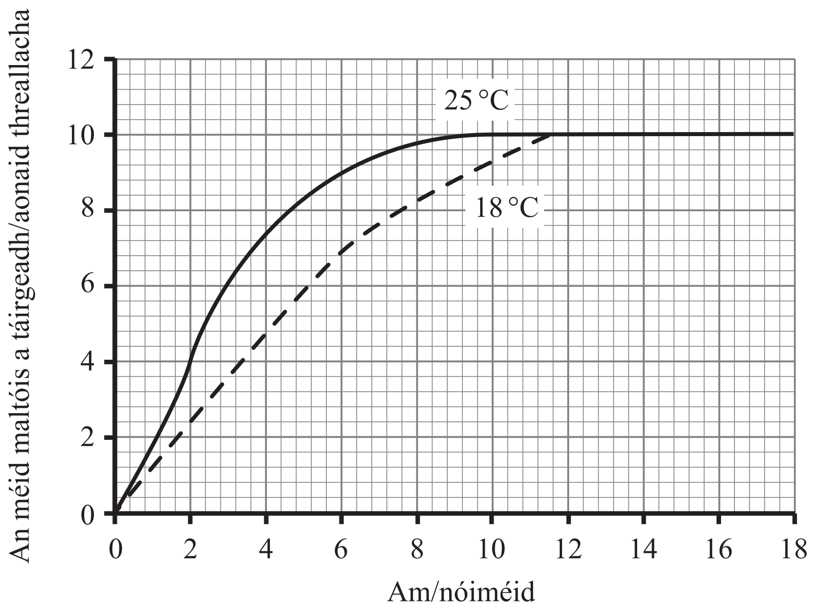

(a) Ar deireadh bhí an méid céanna de mhaltós á tháirgeadh ag an dá theocht. Mínigh cad chuige.

____

____ [1]

(b) I ndiaidh ceithre nóiméad is mó maltós a bhí á tháirgeadh ag 25 °C ná ag 18 °C. Mínigh cad chuige.

____

____ [1]

(c) Is é amaláis an t-aon einsím amháin a bhrisfidh stáirse síos. Mínigh cad chuige.

____

____ [1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

11 Úsáidtear scagdhealú duáin leis an fhuil a íonú trí fhuíolltháirgí a bhaint amach i gcás go bhfuil an dá dhúan damáistithe nó má chliseann orthu.

Taispeánann an léaráid an cóiriúchán in inneall scagdhealaithe duáin ag **tús** an phróisis.

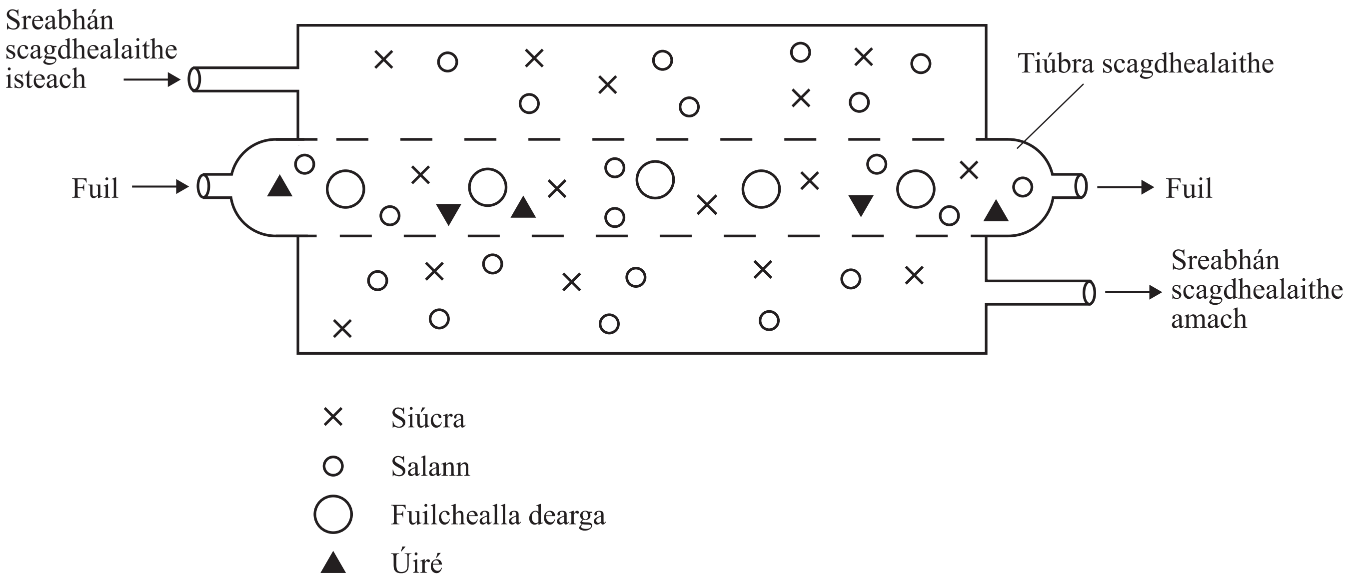

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(a) Mínigh cad chuige a bhfuil siúcra sa sreabhán scagdhealaithe.

____ [1]

(b) Luaigh cén dóigh agus cá háit sa chorp a dtáirgtear úiré.

____

____ [2]

(c) Coinnítear an teocht san inneall scagdhealaithe cóngarach do theocht an choirp, 37 °C. Luaigh fáth **amháin** le cad chuige.

____

____ [1]

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

12 Is féidir trátaí a fhás i dteach gloine. Faigheann na plandaí go leor uisce ina bhfuil na hiain mhianracha uile atá riachtanach.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

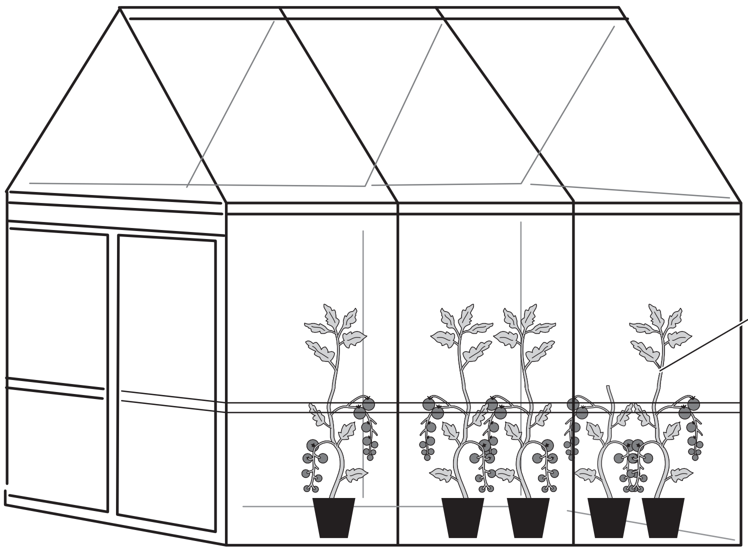

(a) Má phumpáiltear níos mó dé-ocsaíde carbóin isteach sa teach gloine, rachaidh sé chun tairbhe don gharraíodóir margaidh. Mínigh cén dóigh.

____

____ [2]

(b) Tuairim is uair a chloig roimh titim na hoíche ní chuirfeadh an garraíodóir margaidh níos mó dé-ocsaíde carbóin isteach sa teach gloine. Mínigh cad chuige.

____

____ [1]

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

13 Is le potaiméadar a thomhaistear iontógáil uisce i bpéacán planda.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

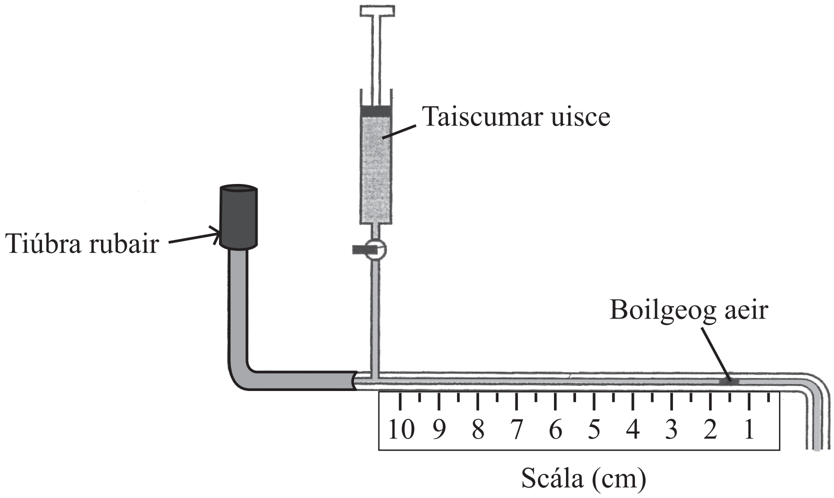

(a) Cuir síos ar an dóigh a n-úsáidfeá an potaiméadar le comparáid a dhéanamh idir an ráta faoina gcailltear uisce ag dromchla uachtarach agus dromchla íochtarach na nduilleog ar phlanda.

____

____

____

____

____

____

____ [5]

(b) Cad chuige a mbeifeá ag súil gur mó uisce a chaillfeadh dromchla íochtarach na duilleoige?

____ [1]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

www.StudentBounty.com
Homework Help & Pastpapers

www.StudentBounty.com
·Homework Help & Pastpapers